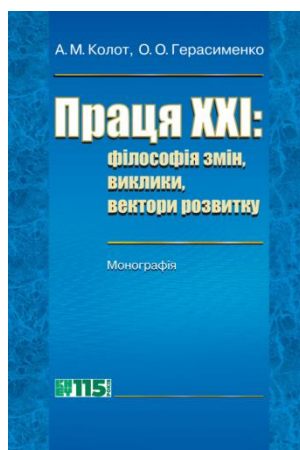

Creative Commons Attribution 4.0 International

ПРАЦЯ ХХІ: НИНІШНЄ ТА ПРИЙДЕШНЄ У ДЗЕРКАЛІ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО НАУКОВОГО ПОШУКУ

Становлення нової економіки та мережевого суспільства як усталений масштабний тренд ХХІ ст. не лише надає додаткові можливості для ведення бізнесу, вирішення стратегічних завдань уряду, розвитку та реалізації людини, але й породжує суттєві проблеми, суперечності, виклики і ризики у сфері праці та зайнятості. Для розроблення дієвих механізмів сприяння стійкому соціально-трудовому розвитку необхідна, насамперед, модернізація самої парадигми економічного мислення, зміна теоретичного та філософського розуміння нової дійсності, оновлення методологічного інструментарію економічної науки.

Сприяння формуванню нових світоглядних переконань і цінностей, нової економічної культури з імплементацією морально-етичних, філософських засад соціально-трудового розвитку стало головним завданням наукового дослідження, результати якого висвітлено в монографії “Праця ХХІ: філософія змін, виклики, вектори розвитку”¹, підготовленій доктором економічних наук, професором А.М. Колотом (Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана) та кандидатом економічних наук, доцентом О.О. Герасименко (Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

¹ Колот А.М., Герасименко О.О. Праця ХХІ: філософія змін, виклики, вектори розвитку: монографія. Київ: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2021. 487 с. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/36870/Pfzvvr_2021.pdf?sequence=3&isAllowed=y

З виходом цієї наукової монографії відбулася знаменна подія для вітчизняних науковців, освітян, державних службовців і представників громадського сектору, які опікуються проблемами соціально-трудового розвитку в Україні. Це – відверто високе визнання наукової праці за умов поглиблення протиріч, посилення ризиків і небезпек у соціально-трудовій сфері, пов'язаних з пандемією COVID-19, новою соціоекономічною реальністю, які вона спричинила, а також з цифровізацією економіки.

Необхідність осмислення природи глибинних процесів, що визначають нинішнє й майбутнє соціально-трудої сфери, потреба розуміння перешкод для стійкої соціально-трудої динаміки, визначення напрямів людиноорієнтованого розвитку та підвищення соціальної якості в глобальному вимірі спонукали авторів рецензованої монографії до пошуку та прирощення новітніх наукових знань у царині розвитку та взаємодії інститутів, явищ і процесів, що перебувають у тріаді “нова економіка – нова соціально-економічна реальність – нова соціально-трудова сфера”.

Актуальність і цінність цієї монографії полягає у глибині та системності обґрунтувань і пояснень змін у глобальному світі, які створили нову соціально-трудою реальність та вплинули на національні економіки більшості країн. Особливо це актуально для України, яка має низку гострих проблем як в економічній, так і в соціально-трудовій сфері, що формувалися протягом тривалого часу, а в останні роки лише поглиблюються. Перманентні економічні кризи, деіндустріалізація економіки, звуження сфери зайнятості та її примітивізація, зростання безробіття, низька вартість робочої сили, поширення тіньової та неформальної зайнятості, масштабна трудова міграція – це не повний перелік проблем у сфері праці, які накопичувались у попередні десятиліття. Нині вони ускладнилися динамічними трансформаціями, зумовленими кризою традиційних соціальних цінностей, четвертою промисловою революцією, формуванням цифрового та мережевого суспільства у глобальному масштабі, впливом пандемії коронавірусу. Змінюються традиційні соціально-трудоі відносини внаслідок розвитку платформової економіки, зростають ризики незахищеності в соціально-трудовій сфері. Усі ці процеси поки що недостатньо осмислені та не мають глибокого комплексного теоретичного аналізу. Представлена монографія “Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку” заповнює прогалину в цій сфері та пропонує аргументовані філософські роздуми щодо кардинальних сучасних змін у сфері праці й механізмів адаптації до них для подальшого прогресивного розвитку соціально-трудої сфери глобального та національних ринків праці.

У структурі монографії послідовно та системно реалізовано заклик до переосмислення перспектив соціально-трудоого розвитку в контексті демографічних зрушень, нової глобалізації та нової (постіндустріальної, цифрової, інформаційної, мережевої) економіки, формування якої здійснюється під впливом “Індустрії 4.0”.

Логічним є викладення змісту монографії, який розпочинається глибоким економіко-філософським аналізом еволюції сутності основних категорій, таких як праця, людина праці та її цінності, зайнятість, соціально-трудоі відносини та їх трансформація. Це формує методологічне підґрунтя для розуміння змін у соціально-трудовій сфері XXI ст., аналіз яких викладено у другому розділі. Обґрунтованим, інноваційним і дуже важливим є дослідження та розкриття сутності парадигми “Праця

4.0". На нашу думку, розкриття сутності соціально-трудової платформи "Праця 4.0" є дороговказом для науковців та управлінців, яка відкриває можливості якісної трансформації, вбудованості сфери праці та зайнятості в систему нової економіки цифрової доби через дотримання вимог "Індустрії 4.0" як основного "продукту" Четвертої промислової революції. Надзвичайно актуальним є проведений аналіз останніх глобальних викликів, який проливає світло на можливі подальші трансформації у сфері зайнятості та їх особливості внаслідок поширення коронавірусної кризи.

Ментальний конструкт монографії, в якому рельєфно окреслено передумови та аргументовано викладено наслідки так званих "великого вибуху – 1" та "великого вибуху – 2", націлено на продукування можливих, найбільш людиноцентричних моделей використання техніко-технологічних новацій, обґрунтування найприйнятнішого варіанта змін світу праці та зайнятості в соціальному вимірі на відміну від домінуючого формату висвітлення постіндустріальних проблем – приреченості суб'єктів підприємницької діяльності впроваджувати новітні технології, незважаючи на баланс зисків і втрат для соціуму за розбудови "безлюдної" економіки.

Особливу наукову цінність має означення авторами контурів майбутньої дорожньої карти забезпечення людиноцентричного розвитку економіки й суспільства першої половини ХХІ ст., що стало можливим завдяки висвітленню в монографії мегапричин розбудови нової платформи соціально-трудового розвитку; авторського бачення моделі праці й зайнятості, адекватної умовам першої половини ХХІ ст.; змін у сфері праці й зайнятості за настання коронакризи та її наслідків; необхідності розроблення прикладних проєктів життєдіяльності людини праці в умовах епідеміологічних загроз; векторів методологічного оновлення науки про працю. Автори аргументовано доводять необхідність розробки прикладних, суспільно корисних проєктів життєдіяльності людини праці для вирішення двоєдиного завдання – створення умов для безпечної, захищеної від епідеміологічних загроз праці й водночас забезпечення продуктивної зайнятості на основі задіяння узгоджених, односпрямованих регламентів, що містять організаційні, управлінські, адаптаційні, психофізіологічні, безпекові рішення в царині трудової діяльності.

Зазначене монографічне дослідження є енциклопедичним, воно базується на широкому переліку наукових праць провідних зарубіжних і вітчизняних фахівців із соціально-трудових відносин, статистичних даних, результатах соціологічних опитувань, дослідженнях міжнародних організацій, міжнародних і національних законодавчих актах. Літературно-науковий стиль викладення робить текст монографії, який супроводжується численними ілюстративними матеріалами, цікавим, захопливим і легким для сприйняття.

Викладене дає підстави для високої оцінки результатів наукового дослідження, оприлюднених у монографії "Праця ХХІ: філософія змін, виклики, вектори розвитку", яка розкриває нові грані світу економіки, праці та зайнятості за сучасної, цифрової доби, на підґрунті піонерних теоретико-прикладних засновків авторського розуміння сучасного та майбутнього світу праці.

За насиченістю змісту кожний розділ пропонованої праці – це тематика окремої нової наукової роботи. Бажаємо авторам монографії "Праця ХХІ: філософія змін, ви-

клики, вектори розвитку” натхнення, наснаги, творчої жаги, сил і можливостей продовжити цей науковий шлях з розвитком стратегічних ідей та їх практичною реалізацією в наукових працях, житті українського соціуму та глобального світу цифрової доби.

О.Ф. Новікова,

д-р екон. наук, проф.,

заступник директора з наукової роботи

Інституту економіки промисловості НАН України,

вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна,

email: novikovaof9@gmail.com,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8263-1054>,

В.П. Антонюк,

д-р екон. наук, проф.,

головний науковий співробітник

відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва

Інституту економіки промисловості НАН України,

вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна,

email: antonukvp@gmail.com,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2100-7343>

O.F. Novikova,

Dr. Habil. (Economics), prof.,

Deputy Director for Research,

Institute of Industrial Economics of the NAS of Ukraine,

2, M. Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine,

email: novikovaof9@gmail.com,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8263-1054>,

V.P. Antoniuk,

Dr. Habil. (Economics), prof.,

leading scientific fellow,

department of regulatory policy and business development,

Institute of Industrial Economics of the NAS of Ukraine,

2, M. Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine,

email: antonukvp@gmail.com,

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2100-7343>